

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Eğitsel Rehberlik Çalışmalarının Önemi

Meral Sert Ağır¹

Öz

Bireyin gelişiminde eğitim ve öğretim sürecinin önemi yadsınmaz. Rehberlik faaliyetleri, eğitim ve öğretimden bireyin en iyi şekilde faydalanarak yaşama hazırlanabilmesine yönelik destekleri içermektedir. Bu faaliyetler içinde kapsamlı ve gelişimsel rehberlik anlayışı içerisinde, bireyin, içinde bulunduğu ve geçiş yapacağı gelişim aşamalarına yönelik akademik yeterliliklerinin gelişimi için okullarda eğitimi ve öğretimi destekleyici “eğitsel rehberlik” çalışmaları, kişisel ve mesleki rehberlik çalışmaları ile aynı öneme sahiptir. Bu çalışmalar eşgüdümle yürütülmek durumundadır. Bu bağlamda, çalışmada okul rehberlik ve psikolojik danışma servislerinin somut algılanabilir çıktılarının hissedilebilmesi açısından da ayrı öneme sahip olan eğitsel rehberlik çalışmalarının önemi vurgulanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Rehberlik • Eğitsel rehberlik • Akademik başarı • Okul türü seçimi

1 Meral Ağır (Dr.)

Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim
Fakültesi, İstanbul.

Eposta: meralagir@marmara.edu.tr

Demokratik toplumlarda eğitimde eşitlik, tüm çocukların, aynı şekilde nitelikli öğrenme ve zengin eğitim programlarına ulaşabilmesini gerektirmektedir. Bununla birlikte yapılan araştırmalar çocukların hepsinin, aynı şekilde eğitim fırsatlarından yararlanmadığını göstermektedir. Eğitimin işlevlerinden biri her çocuğa eğitimsel, dilsel, duygusal, sosyal alanlarda kendi potansiyeline ulaşabilecek fırsatları sağlamaktır. Rehberlik çalışmaları eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak, bu fonksiyonun gerçekleştirilebilmesi için eğitim- öğretim çalışmalarının merkezinde yer almaktadır. Okul rehberlik servisleri, çocukların eğitim fırsatlarından yararlanabilmesinde kilit fonksiyona sahiptir. Rehberlik servislerinin amacı, eğitim programlarının etkinliğini ve gücünün artmasını sağlamaktır (House ve Hayers, 2002; Lunenberg, 2010).

Rehberlik servisinin faaliyetleri, öğrencilerin kendi yeterliliklerini maksimum seviyede kullanarak, akademik başarılarının artmasını, bu yolla bir üst öğretim basamağına ve hayata hazırlanabilmelerinde yardımcı profesyonel çalışmalar olarak özellikle eğitim ortamında ayrı bir öneme sahiptir. Rehberlik servisinin genel amaçları ile eğitimin amaçları, öğrencilere bağımsızlıklarını kazanabilmeleri için fırsatlar sağlamak, kazanımlarının farkına varmak, eğitim ortamında özgür ve kontrollü olmak, akranları arasında dengeli olmak, akranları ile birlikte gelişmek gibi temel psikolojik ihtiyaçların gerçekleştirilebilmesi açısından birbirlerine benzemektedir (Lunenberg, 2010).

Bu bağlamda, rehberlik servisi, eğitim-öğretim ortamındaki öğrencilerin tüm gelişim alanlarında, içinde bulunduğu ve adım atacağı bir sonraki gelişim basamağının özellikleri dikkate alınarak, sahip olduğu kalıtsal ve çevresel yeterlilikleri kullanabilmesine ve bir birey olarak kendisi ve çevresi ile uyumlu bir şekilde yaşamını sürdürmesine yönelik çalışmalarını, eğitim ve öğretim çalışmaları ile birlikte işbirliği içerisinde yürütmektedir (APA, 1999; Amatea ve Clark, 2005).

Eğitim- öğretim ortamlarındaki birey, “öğrenen” ve yaşama hazırlanabilmesi için kendisinin özelliklerine göre ihtiyaç duyduğu bilginin kendisine kazandırılmaya çalışıldığı dinamik içinde “öğretilen” konumdadır. Eğitim ve öğretimin öğrenci gelişimine yönelik belirlenmiş hedefler doğrultusunda planlı, programlı profesyonel şekilde yapıldığı okul ortamında rehberlik çalışmaları, kapsamlı rehberlik anlayışı ile bireysel ya da grup çalışmaları ile öğrencinin, öğrencinin sağlıklı gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır (Gysberg, 2001).

Okul ortamında, eğitim ve öğretime ilişkin belirli yeterliliklerin kazanılması ve bu yeterliliklerin kazanılıp kazanılmadığına ilişkin değerlendirme çalışmalarının yürütülmesi söz konusudur. Birey, eğitim ve öğretimin ilk basamağı olan ilköğretim ile birlikte “bilgi edinme” süreci içerisine, sosyal çevresi ile etkileşiminden daha farklı bir boyutta etkileşimlerle başlamaktadır. Ailesi ve yakın sosyal çevresi ile etkileşimleri ile okul ortamındaki etkileşimleri birbirini desteklese de farklı yeterlilikleri

gerektirmektedir. Buna bağlı olarak özellikle okul ortamında bilgiyi edinme sürecini etkin kullanabilmesi, neyi, nasıl öğreneceğine, kimlerden ne gibi destekler alarak ve hangi yollarla bu bilgiyi kalıcı hale getireceğine ilişkin birtakım yeterlilikleri kazanması ve sahip olduğu yeterliliklerle birlikte bunları kaynaştırarak aktif olarak kendi öğrenmesini yönetebilmesi gerekmektedir. Eğitim psikolojisinin verileri, okul ortamının ve öğretmen öğrenci ilişkisinin, öğrencilerin akademik yeterliliklerinin yanı sıra sosyal duygusal yeterlilikleri gelişimi açısından önemine dikkat çekmektedir (Iskrev, 2017; Lapan, Gysbers ve Petroski, 2003). Bu sürecin etkinliği ise yalnızca öğretmenlerin değil rehberlik servisinin de aktif çalışmasını gerektirmektedir. Okul ortamının olumlu algılanması, öğretmen öğrenci ilişkisinin kalitesinin artması, bu çalışmaların merkezinde yer alan rehberlik servisinin fonksiyonları ile doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda birçok yazar okul danışmanlarının, okul içindeki rol ve fonksiyonlarını “eğitsel liderlik” olarak desteklemektedir (Armataea ve Clark, 2005).

Rehberlik servisleri kapsamlı rehberlik anlayışı ile bireylerin “kendi öğrenme sürecini yönetebilen” öğrenciler olmalarının yanı sıra hayata daha iyi hazırlanabilen bireyler olarak yetişmelerinde aktif role sahiptir. Bu doğrultuda, rehber ve psikolojik danışmanların gelişimsel ve kapsamlı rehberlik çalışmalarını üç ana başlık altında toplamak mümkündür (APA, 1999; Lunenberg, 2010). i) Kişisel/sosyal-öğrencinin kişisel ve sosyal gelişimlerini desteklemek ve olası gelişimsel sorunları önlemeye ve çözmeye yönelik çalışmaları yürütmek, (ii) Eğitsel-eğitimsel ihtiyaçlarını belirlemek, yeterliliklerini eğitim amaçları doğrultusunda geliştirebilmelerini ve kendilerinden beklenen performansı gösterebilmelerini sağlamak, gelişimlerini sağlamak, (iii) Kariyer Planı-öğrencinin gelecek amaçlarının belirlenebilmesi için kendi yeterliliklerini ve ilgilerinin analizini, meslekler ve çalışma alanları hakkında bilgilerin sağlanmasını, staj ve benzeri etkinliklerle çalışma hayatı ile yakınlaşmasını sağlayabilme, amaçları doğrultusunda seçim yapabilmesine yardımcı olabilme.

Eğitsel rehberlik çalışmaları sadece “kendi öğrenmesini yönetebilen” bireyler olmalarını değil aynı zamanda kişisel olarak özgüvenlerinin, benlik saygılarının gelişmesine ve kendilerine uygun üst eğitim kurumları ve mesleklerin seçilmesinde de dolaylı fakat önemli bir yere sahiptir. Yaşamın her döneminde “kabul edilme” “başarılı ve takdire değer bulunma” “kendi yeterliliklerinin farkına varma ve bunları etkin kullanabilme” ve “doğru işleri, doğru yerde yapabilme” bireyler için önemlidir. Çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde ise bu dinamikler çok daha fazla öneme sahiptir. Bir bireyin kendine ait özgüven sorununu çözümünde kişisel rehberlik çalışmalarını yanı sıra eğitsel rehberlik çalışmalarını da gerek duyulabilmektedir. Derslerinde başarılı oldukça, akranları ile çeşitli eğitim ve öğretim faaliyetlerinde yer aldıkça öğrencinin kendini yeterli görme, kendine inanma ve kendini sevmeye ilişkin düşünce ve duygularında olumlu yönde çarpıcı gelişmeler kaydedilmektedir (Lunenberg, 2010; McGuinness, 1998). Aynı şekilde belirli alanlarda ki başarısını ve kendi yeterliliklerinin

hangi alanlarda gelişmesi gerektiğini ya da daha az olduğunu fark edebilen öğrencinin, bir üst eğitim ve öğretim kurumuna ilişkin seçimi daha sağlıklı olabilmektedir (İlhan, Çetin, Öner, Sünkür ve Yılmaz, 2013) Bu süreç içerisinde girmesi gereken sınavlarda kaygısını etkin ve doğru şekilde yöneterek sınav başarısını arttırabilmektedir. Bu süreç, aynı zamanda hangi mesleğin kendisi için uygun olduğunu algılayabilmesi ve seçtiği meslekle ilgili profesyonel gelişiminde de ona yardımcı olabilmektedir.

Ülkemizde öğrencilerin, her bir öğretim kademesindeki akademik başarısı, bir sonraki öğretim basamağına geçebilmesinde ve geçiş yaptığı öğretim kademesindeki performansını etkileyebilmektedir. Özellikle ortaöğretimden lise düzeyine geçiş ile lise düzeyinden yükseköğretime geçişi sağlayan sınavlar dikkate alındığında akademik başarının ve akademik başarıyla ilişkili olan tüm gelişimsel dinamiklerin öğrenci, öğretmen ve aile açısından önemi büyüktür.

Amerika Okul Danışmanları Birliği (American School Counselor Association–ASCA), 21. Yüzyılın ilk yarısından itibaren bilginin ve teknolojik ilerlemelerin hızlı değişim ve gelişimi ile rehberlik çalışmalarında eğitimsel başarı, sosyal-davranışsal düzenlemeler ve kariyer gelişiminin bütünsel bir anlayışla ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Birlik, akademik kazanımların ve başarının tüm öğrenciler için önemli olduğunu bu sürecin sınıf öğretmenleri ile işbirliği içinde yapılacak çalışmalar ile gerçekleştirilebileceğini belirtmektedir. Okulların eğitimsel çıktılarının geliştirilmesi için her bir öğretim kademesinde, rehberlik çalışmalarının eğitimsel, sosyal-davranışsal ve kariyer gelişimine yönelik düzenlemelerine ilişkin yatırımların, yapılması gerektiğine dikkat çekmektedirler. Ayrıca birlik, bu çalışmaların, tüm öğrencileri yani özel eğitim gereksinimi olan çocuklar ile üstün yetenekli çocukları da kapsayacak şekilde yapılması gerektiğini belirtmektedir (Clark ve Breman, 2009).

Bu bağlamda bu çalışma ile eğitsel rehberliğin amaçları doğrultusunda, her bir öğretim basamağındaki uygulamalarının öğrenci açısından anlamı, kişisel rehberlik ve mesleki rehberlik çalışmaları ile ilişkisi ele alınmaya çalışılarak, eğitsel rehberliğin önemi vurgulanmak istenmektedir.

Eğitsel Rehberlik

Hızla değişen ve gelişen, teknoloji okuryazarlığının öneminin giderek arttığı eğitim öğretimin bilgisayar destekli ve bilgi ağları ile güçlendirildiği bilgi çağında okullar, öğretmenler, öğrenciler ve veliler için rehberlik çalışmalarının önemi daha da artmıştır (McGuinness, 1998). Bu çalışmalar içerisinde eğitsel rehberlik çalışmaları, öğrenmeyi kolaylaştırma ve öğrencinin yeterliliklerini aktif kullanarak bilgisini ve buna bağlı olarak başarısını arttırmak konusunda yapılacak uygulamaları ve desteği kapsamaktadır (Lunnenberg, 2010).

Eğitsel rehberlik, eğitim öğretim ortamındaki öğrencinin kendi kapasitesini maksimum düzeyde, etkili ve etkin kullanma yeterliliklerini kazanarak kendisinden beklenen hedeflere ulaşabilmesi için rehberlik servisi öncülüğünde öğretmen ve veli iş birliği ile gerçekleştirilen uygulamalardır (Ergin, 2017; Yeşilyaprak, 2001). Bu bağlamda, okul ortamında öğrencilerin, ilgileri yeterlilikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda hazırlanmış eğitim öğretim programlarından birini seçebilmeleri, seçmiş oldukları programlardan kendilerinden beklenen performansı göstererek gelişmelerine ve ilerleme kaydedebilmelerine ve eğitim ve öğretime ilişkin karşılaştıkları zorlukların çözümüne yönelik uygulanan çalışmalar ve destekler rehberlik çalışmaları içerisinde “Eğitsel Rehberlik” boyutunda ele alınmaktadır (Hamarta, 2010; Koruklu, 2010; Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç, 1998).

Eğitsel rehberliğin, genel amacı bilgi çağının insanın sahip olması gereken temel yeterliliğe işaret etmektedir: “Öğrenmeyi öğrenmek”. Öğrenmenin, yaşam boyu devam eden, yaşam içerisinde uyum ve sorun çözme yeterliliklerini arttıran bir süreç olduğu dikkate alındığında özellikle öğrenciler için önemi artmaktadır (Ergin, 2017; Erken, 2005). Eğitsel rehberlik çalışmaları bu genel amaç çerçevesinde, öğrencinin kazanması gereken yeterliliklere yönelik yapılacak çalışmaları amaç olarak tanımlamıştır. Bu amaçlar (Özabacı, 2017; Poyraz, 2006), i) öğrencinin, kendi yeterlilikleri doğrultusunda öğretim hayatını devam ettirebileceği bir üst okulu seçebilmesi ve bu okula ilişkin giriş şartlarını yerine getirebilmeye yönelik çalışmaları ile okula girebilmesine destek olunması, ii) Öğrencinin, öğrenimine devam edeceği okulda, kendi ilgi ve yeteneklerini en iyi şekilde kullanarak istenilen performansı sergileyebileceği en uygun alanı seçebilmesine destek verilebilmesinin yanı sıra bu alanla ilişkili olarak seçmeli dersler arasından seçim yapabilmesine yardım edilmesi, iii) Öğrencinin, seçmiş olduğu okul, alan ve seçmeli derslerde, hedeflenen bilgi ve yeterlilik seviyesine ulaşabilmesi için kendi öğrenme sürecini yönetebilmesine yönelik desteğin verilmesi, iv) Öğrencinin öğrenme sürecini yönetebilmesinde destekleyici yeterlilikler olan zaman planlaması, planlanan zaman içerisinde etkili ve verimli teknik ve yöntemlerle ile farklı dersleri nasıl çalışabileceğini öğrenmesi ve bu davranış biçiminin alışkanlık haline getirilebilmesi için gerekli desteğin verilmesi, v) Bu sürecin etkinliğinin arttırılabilmesi ve sürekliliğinin sağlanması amacıyla öğrencinin süreç içerisinde kendi ilgi, yetenek, eğilim ve kişilik özelliklerine uygun olarak gelişmesini sağlamak amacıyla uygun ortamların hazırlanması, vi) Okul yaşamının, okulda kazanılan bilgi ve yeterliliklerin mesleklerle ilişkisinin fark edilebilmesi, bağlantıların kurulabilmesine destek verilmesi,

Eğitsel rehberlik çalışmaları, eğitim ve öğretimin her bir basamağında, kişisel ve mesleki rehberlik çalışmaları ile birlikte, bireysel ya da grup rehberliği uygulamaları olarak, bireyi tanıma tekniklerinden yararlanılarak yürütülmektedir. Bireyi tanımaya yönelik gerek test teknikleri gerekse test dışı teknikler, öğrencilerin problem alanlarının belirlenmesinin yanı sıra öğrencilerin sorunlarının çözümünde etkili olarak kullanılabilir.

Test tekniklerinden, yetenek, ilgi ve başarı testleri eğitsel rehberlik bağlamında, öğrencinin akademik başarısına, mesleki rehberlik bağlamında ise meslek, tür, alan seçimine yönelik çalışmaların belirlenmesini sağlayabilmektedir. Test tekniklerinden faydalanarak uygulanan “yetenek–başarı karşılaştırması” ise, öğrencinin yetenekleri doğrultusunda başarı gösterip göstermediğinin tespitinde kullanılan bir teknik olarak, yalnızca akademik başarısızlığın ya da akademik alanda yaşanabilen sorunların nedenlerine ilişkin bilgi vermemektedir. Teknik aynı zamanda öğrencinin yeteneklerinin tespit edilerek, başarılı olacağı alanlara yönlendirilmesine olanak sağladığı için kol, tür ve mesleki seçimine ayrıca öğrencinin yetenekleri doğrultusunda yerleştiği alanda başarılı olmasına olanak sağladığı için özgüven duygusunun gelişimine de destek verilmesine olanak sağlamaktadır. “Problem tarama envanteri”, tüm rehberlik çalışmalarına yön verebilen bir test dışı teknik olarak, öğrencilerin kişisel ve mesleki sorunlarının yanı sıra akademik başarı ve başarısızlıkları ile ilgili olarak detaylı bilgi veren bir tekniktir. Eğitsel rehberlik bağlamında, problem tarama envanteri, akademik başarısızlığın, aile ve okul dışı çevresel sebepleri ile okul ve sınıf içi sebeplerine ilişkin bilgi verebilmektedir. Test dışı tekniklerden “zaman cetveli” ise öğrencinin akademik performansı ve okul çalışmaları ile ilgili yaşadığı sorunlarda, zaman yönetimi bilgisini ortaya koymaktadır. Özellikle ortaöğretim ve lise dönemindeki öğrencilerin, genel akademik başarıları ile bir üst öğretim kurumuna yönelik giriş sınavlarına hazırlanırken ihtiyaç duyduğu etkili zaman yönetimi alışkanlıklarının kazandırılmasında etkili bir teknik olarak kullanılmaktadır. Test dışı tekniklerden bir diğeri olan “sosyometrik teknikler” de eğitsel rehberlik kapsamında akademik başarıyı destekleyebilecek grup çalışmalarının düzenlenmesinde kullanılacak tekniklerden birisidir. Öğrencinin sınıf içindeki arkadaş ilişkilerinin yapılandırılması, başarısız olduğu akademik alanlarda akran desteğinin sağlanmasında sosyometrik tekniklerden yararlanılabilmektedir (Özabacı, 2017; Yeşilyaprak, 2001; Yeşilyaprak, Güngör ve Kurç, 1998).

Eğitsel rehberlik çalışmaları, bireyi tanıma tekniklerinin yanı sıra öğrencinin müşavirlik hizmetleri ile yönetici, öğretmen ve aile iş birliğini kuvvetlendirmekte, araştırma ve inceleme hizmetleri ile öğrencinin okul ortamındaki çalışmalarını destekleyecek verilerin üretilmesi, bu verilerden yararlanılarak çalışmaların yeniden düzenlenmesini sağlamaktadır. Rehberlik hizmetlerinden psikolojik danışma ise öğrencinin problemlerini çözebilmesine yönelik çalışmaları ile eğitsel rehberliğin amaçlarını gerçekleştirilmesine destek olabilirken, eğitsel rehberlik çalışmaları da psikolojik danışmaya gereksinim duyan öğrencilere ilişkin bilgi verebilmektedir.

Eğitsel rehberlik çalışmaları, öğrencilerin “eğitimin anlamını” ve “eğitimin kendi hayatlarında meydana getirebileceği değişim ve gelişime” ilişkin farkındalıklarının artmasında önemi büyüktür (Lapan, Gysbers ve Petroski, 2003).

Bu bağlamda, rehberlik servisleri, akademik başarının ve okula uyumun artmasına yönelik yaptıkları eğitsel rehberlik çalışmaları ile öğrencilerin, eğitim hayatlarında mutlu olmalarını ve geleceğe ilişkin umut duygularını destekleyici nitelik taşımaktadır

Sonuç ve Öneriler

Eğitsel rehberlik çalışmaları, bireyin yaşamında yalnızca öğrenciliği süresince değil yaşamı boyunca ona destek olabilecek yeterlilikleri kazanmasını amaçlamaktadır. Örneğin, ebeveynlerin anaokulundan itibaren her bir kademe de çocukları için okul seçimlerinde ne kadar titizlendikleri ayrıca her bir okulun kazandırdığı yeterliklerin bir üst okuldaki başarı için temel teşkil ettiği dikkate alındığında, eğitsel rehberliğin ilk amacının önemi ortaya çıkmaktadır. Yanlış okul seçiminin yalnızca başarısız bir eğitim yaşantısının deneyimlenmesine değil aynı zamanda öğrencinin bulunduğu gelişim basamağına bağlı olarak tüm gelişim alanlarındaki gelişiminin etkilenmesine sebep olabilmektedir. Okulda yeterli başarıyı gösteremeyen öğrenciler çok farklı davranış problemleri yaşayabilmekte, sosyal ilişkileri zedelenmektedir. Ayrıca öğrencilerin özelliklerine uygun okul seçimi yapılmadığında, okuldaki alan ve ilgili seçmeli derslerin seçiminde de güçlükler yaşanabilmekte, öğrencinin kendi öğrenmesini yönetebilmesine ilişkin yeterlilikleri kazanmaya yönelik isteği azalabilmekte, öğrenci farklı ve kendisine zarar verebilecek arkadaşlık ilişkilerine yönelebilmekte hatta öğrenim hayatından uzaklaşabilmektedirler (APA, 1999; Hall, Hall ve Hornby, 2004)

Görüldüğü üzere tüm bu süreçler birbirine bağlı ve birbirlerini etkileyen dinamiklerdir. Dolayısıyla çalışmalar kapsamlı bir şekilde yürütülmek durumundadır (Doğan, 2016; Poyraz, 2006; Wittmer, Clark ve Sorenson, 2007). Öğrencinin seçim yapabilme ve karar verebilme becerilerini kazanabilmesinden, motive edici faktörleri kullanarak öğrenmesini etkileyen faktörleri kontrol edebilmesine, zaman yönetiminden, bilginin saklanması ve istenildiği zaman etkili kullanımına, hangi derse nasıl hazırlanacağından, sınav performansını nasıl maksimum seviye çıkartabileceğine kadar birçok çalışmayı içermektedir (Demir, 2017; Durrant, 1995).

Bu çalışmalar, tüm eğitim kademelerinde bireyin yani öğrencinin gelişim özellikleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak yapılmak durumundadır (Lunnenberg, 2010). Bir başka ifade ile okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar her eğitim kademesinde, bireyin kendi öğrenmesini yönetebilmesi için eğitsel rehberlik çalışmalarına gerek vardır. Okul öncesi eğitimde, aile ortamından ilk defa bir öğretim ortamına giren çocuğun okula uyumundan, duyuşsal, motor yeteneklerinin gelişimine kadar birçok alanda desteğe ihtiyacı bulunmaktadır. Bu çalışmalar sırasında gerek öğretmenlerin gerekse anne babaların çocuğa destek verebilmesi için sürece katılması dolaylı olarak çocuğun gelişimini hızlandırabilecektir. İlköğretim döneminde çocuklar, okul öncesine göre daha fazla eğitsel sorumluluk ve değerlendirme süreci ile karşılaşmaktadır. Başarma ve başarısızlık duygusunun daha yoğun hissedildiği, sınıf içerisinde ve sosyal çevre içerisinde eğitsel görevleri yapabilmiş olmanın göstergesi olarak “karne” yeterlilik simgesi olarak değerlendirilmektedir. Okuma becerisinin kazanılmasının yanı sıra okuma alışkanlığının edinilmesine yönelik yapılacak etkili eğitsel rehberlik

çalışmaları diğer derslerdeki performansı da yükseltecektir. Dolayısıyla eğitsel rehberlik kapsamında, okuma yazma yeterliliğinin kazanılmasından, temel matematik becerilerinin kazanılmasına, arkadaş ilişkileri ile birlikte okul etkinliklerinde görev almadan, özel alanlardaki yeterlilikleri keşif ve bu alanlara yönelik yapılacak çalışmalara kadar çok çeşitli uygulamalar ilköğretim kademesi öğrencilerine yönelik düzenlenmektedir (Akman, 2016; Eryılmaz, 20013; Kesici, 2007).

Rehberlik servisi, ilköğretimin ilk dört yılı ile ikinci dört yıllık dönem olan ortaöğretim dönemi arasında bütünlüyci bir rol oynamaktadır. (Lunnenberg, 2010). İlköğretimin ikinci dört yıllık dönemindeki eğitsel rehberlik çalışmaları, ergenliğin birinci dönem uyum sorunlarının yanı sıra ilk dört yılın ardından karşılaşılan daha fazla sayıda ders ve sorumluluklar ile son yılda bir üst okula geçiş sınavının yaratmış olduğu kaygı ile baş etmeye yönelik yeterliliklerin kazandırılabilmesine yardımcı olmaktadır (Eryılmaz, 2013; Yeşilyaprak, 2001; Yüksel-Şahin ve Hotaman, 2007). Ergenlik döneminin, uyum sorunlarından olan hızlı değişen ve gelişen bedensel farklılaşmaya uyum (Aksaray, 2003), akran ilişkilerinin desteklenmesi ve otorite figürleri olan ebeveyn ve öğretmenlerle olan ilişkinin düzenlenmesine yönelik kişisel rehberlik çalışmaları ile eğitsel rehberlik çalışmaları birlikte yürütülmektedir. Bu çalışmalarla birlikte eğitsel rehberlik boyutunda, artan ders sayısı, her dersin nasıl çalışılması gerektiğine ilişkin bilgi, zamanın etkili kullanımı, kendi ilgi ve yeterliliklerini keşfedebilmeye yönelik kol tür faaliyetleri ya da seçmeli derslere yönelik seçim ve karar yetisini kazanabilme gibi uygulamaların sürdürülmesi gerekmektedir. Ortaöğretim kademesinde yapılacak rehberlik çalışmaları ile gencin eğitsel hedefler belirleyerek bu hedefler doğrultusunda çalışabilmesini ve kendini geliştirebilmesini desteklemek amaçlanmaktadır (Yeşilyaprak, 2001). Bu çalışmalar, öğretmenlerin öğrenci akademik motivasyonu üzerindeki olumlu etkisi dikkate alınarak, öğretmenlerle işbirliği ile yürütülerek, yalnızca öğrencinin gelişimini değil öğretmenlerin sınıf içindeki etkinliğini ve sınıf yönetimi de desteklenebilmektedir (Lapan, Gysbers ve Petroski, 2003). Eğitsel rehberlik çalışmaları kapsamında yürütülen, eğitsel, kol tür çalışmaları ile bir yandan akranları ile birlikte olmak isterken bir yandan da derslerinde başarılı olmaya çalışan öğrenciye birçok yeterlilik aynı anda kazandırılabilir (Whiston ve Sexton, 1998). Bu çalışmalar sosyal yeterliliklerinin artmasının yanı sıra kendini tanıyabilmesi, yeterlilikleri ve ilgi alanları ile ilgili bilgisinin artması, seçebileceği mesleklere ilişkin aktivitelerle, öngörülerde bulunabilmesi ve kendini bu doğrultuda değerlendirebilmesini destekleyici olabilmektedir. Dolayısıyla ilköğretimin ikinci dönemi, ortaöğretim seviyesindeki eğitsel rehberlik çalışmaları, öğrenciye planlama yapabilme, planlarını uygulayabilme ve kendini denetleyebilme yeterliliklerinin kazandırılmasının yanı sıra duygusal, sosyal gelişimini ve meslek seçimini destekleyecek çalışmalar olarak dikkat çekmektedir (; Demir, 2017; Durrant, 1995; Hamarta, 2010; Kaya ve Saçkes, 2004). Öğrencinin kendi ilgi alanlarını keşfetmesine yönelik okul aktivitelerine

katılabilmelerini sağlayabilmek özgüven ve benlik saygısının edinilmesinde “çevrem tarafından değerli ve başarılı bulunulan, takdir edilen bir bireyim” düşüncesi ile buna bağlı olarak kendini sevebilme duygusunun yerleşmesinde etkili olabilecektir (Aksaray, 2003; Eryılmaz, 2013; Kaya ve Saçkes, 2004). Ayrıca bireysel farklılıkların normal ve olması gereken bir özellik olduğunu, her öğrencinin her derste aynı düzeyde performans gösteremeyebileceği yine bu çalışmaların eşgüdümü ile sağlanabilmektedir. Velilerin, bu dönemde rehberlik servislerine akademik performansla ilgili olarak daha fazla başvurdukları görülmektedir. Akademik performansa yönelik olarak, eğitsel rehberlik kapsamında velilerin en çok çözüm beklediği konular, performans düşüklüğü ve derse motive olamama ya da yetersiz motivasyon gibi akademik konulardır (Kaya, Macit ve Siyez, 2012).

Özellikle, bir üst okul lise tercihinin doğru yapılabilmesi, liseye giriş sınavına yönelik gerekli bilgi donanımının edinilmesine yönelik çalışmalar aynı zamanda sınav kaygısının da azalmasını sağlayabilecektir. Yapılan araştırmalar, rehberlik servisine yapılan başvurular arasında sınav kaygısı sorununun yalnızca bu dönemde değil ileriki gelişim dönemlerinde de görülebildiğine işaret etmektedir (Kaya, Macit, ve Siyez, 2012; Çeliköz, ve Erişen, 2004; Demir, 2017).

Dolayısıyla ortaöğretim döneminde kişisel rehberlik çalışmaları eğitsel rehberlik çalışmaları ile, eğitsel rehberlik çalışmaları da kişisel rehberlik çalışmaları ile birlikte yürütülmek zorundadır ve aynı öneme sahiptir. Ortaöğretim son sınıfı ayrıca mesleki rehberlik çalışmalarının da daha fazla yapılmaya başlandığı bir dönemdir (Lapan, Gysbers ve Petroski, 2003). Dolayısıyla okulda öğrenilen bilgilerin mesleklerle ilişkilerinin algılanabilmesi ve bu doğrultuda üst okul olan liseye ilişkin “tür” seçiminin de doğru yapılması gerekmektedir. Bu seçiminin doğru yapılabilmesi için mesleki rehberlik ile eğitsel rehberlik çalışmalarının birbirini destekleyecek şekilde yürütülmesi önemlidir.

Lise dönemine gelindiğinde ise ergenliğin ikinci döneminin özelliklerinin belirginleşmesi kişisel rehberlik çalışmalarını, derslerin sayısının artması ile ders içeriklerinin yoğunluğunun farklılaşması ile kendi öğrenme becerilerini daha etkin ve verimli kullanabilmeyi, seçimlik derslerin yeterlilikler ve ilgiler arasındaki uyumla belirlenmesine (Doğan, 2016; Kaya, Macit ve Siyez, 2012; Terzi, Tekinalp ve Leuwerkw, 2011) ve bu sürecin doğru meslek seçimi için önemini kavramayı gerektirdiği için eğitsel rehberlik çalışmaları önemini korumaya devam etmektedir. Meslek seçim aşamasına gelinmesi ile birlikte, mesleğe girişe yönelik yükseköğretime giriş sınavı için hazırlıkların etkili ve planlı bir çalışma ile olabileceği, her bir eğitim kademesindeki bilgi ve donanımın yeniden gözden geçirilerek eksikliklerin giderilebilmesi amacıyla eğitsel rehberlik çalışmaları mesleki rehberlik ile eşgüdüm içerisinde uygulanarak, bireyin karar verebilmesi ve bu karar yönelik sorumluluk

arak çalışma programını düzenleyebilme yetisini kazanması amaçlanır (Uşaklı, 2016). Araştırmalar ortaöğretim ve lise düzeyindeki kapsamlı rehberlik çalışmaları doğrultusunda yapılan, akademik başarıyı desteklemeye yönelik eğitsel rehberlik çalışmalarının, öğrencinin yalnızca okul uyum ve başarısında değil duygusal, sosyal gelişimi bağlamında da çok etkili olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda öğrencilerin yanı sıra, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve ailelerin rehberlik servisinin etkinliğine ilişkin beklentilerinin ortaöğretim ve lise düzeyinde yüksek olduğu, dolayısıyla servise yapılan başvuruların da daha fazla olduğu ifade edilmektedir (Armata ve Clark, 2005; Whiston ve Sexton, 1998). Ayrıca akademik olarak, özel desteğe gereksinim duyan, öğrenme problemi olan öğrenciler ile öğrenme kapasitesi yüksek, üstün yetenekli öğrencilerin eğitsel rehberlik çalışmaları ile okula uyum, akademik performans, duygusal ve sosyal uyum sorunlarında olumlu yönde farklılaşma meydana geldiği vurgulanmaktadır (Whiston ve Sexton, 1998; Wittmer, Clark ve Sorenson, 2007).

Üniversiteye gelindiğinde, genç yetişkin olan üniversite öğrencisinin, üniversite ortamını, ders geçme sistemini tanıyabilmesi için yapılan oryantasyon çalışmaları, akademik danışmanlarla birlikte yürütülen ders seçme işlemleri ile seçimlik dersler arasında karar verilebilmesi, bu derslerde başarılı olmaya yönelik okul içindeki ve dışındaki faaliyetlere katılma çalışmaları gerek daha önceki eğitim-öğretim kademelerindeki eğitsel rehberlik uygulamalarının gerekse üniversitelerde bölümlerin kendi öğrencilerine yönelik yaptığı eğitsel rehberlik çalışmalarının etkisi ile gerçekleşmektedir.

Bu bağlamda eğitsel rehberlik çalışmalarının kapsamı, i) Öğrencilerin okul, sınıf ya da uygun bölüm seçim ve yönelimlerinde yardım etmek, ii) Öğrencilerin, her kademe ve sınıf bazında okula uyum süreçlerinin hızlı ve sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilebilmesine yardım etmek, iii) Öğrencilerin, sınıf veya bölüm bazında karşılaştıkları eğitsel sorunların çözümüne yardım etmek, iv) Öğrencilerin bireysel farklılıkları ve yeterlilikleri ile potansiyellerini maksimum seviyede kullanabilmelerine yardım etmek, v) Öğrencilere, kendi öğrenme becerilerini keşfetmeleri ve yönetebilmeleri için etkili öğrenme yöntemleri konusunda yardım etme, vi) Okuma alışkanlıklarının kazandırılması olarak ifade edilmektedir (Özabacı, 2017). Her bir eğitim öğretim kademesinde eğitsel rehberliğin, öğrenciye kazandırmayı amaçladığı yeterliliklere yönelik olarak bu kapsam doğrultusunda çalışmalar yürütülmektedir.

Rehberlik servisi, bu amaçlar ve kapsam bağlamında Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış olan rehberlik ve psikolojik danışma çerçeve programını, kendi bölge, il, ilçe ve okullarındaki öğrencilerin ihtiyaçları doğrultusunda düzenleyerek uygulamak durumundadır (orgm.meb.gov.tr). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik

Hizmetleri Genel Müdürlüğünün, rehberlik çalışmalarına ilişkin her yıl ihtiyaçlar doğrultusunda düzenlenen revize edilmiş çerçeve programının uygulanması il, ilçe ve okul düzeyinde yöneticilerin ve rehberlik servisinin sorumluluğundadır. Bakanlık 2017 yılına kadar tüm kişisel, eğitsel, mesleki rehberlik faaliyetlerini yıllık plan üzerinde aylık planlar şeklinde belirlenmiş olarak ifade verilmekteydi (Bkz. Ek1). Genel Müdürlük 2017 öğretim yılı itibari ile belirlenmiş program yollamak yerine bir yıl içerisinde il, ilçe ve okul ihtiyaçları doğrultusunda yapılabilecek çalışmaların yer aldığı bir kitapçık yayınlamış ve bu kitapçık doğrultusunda, il, ilçe ve okul düzeyinde çerçeve programların kendileri tarafından hazırlanmasını istemiştir. Bu uygulamanın sağlıklı yapılabilmesi için Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Plan Hazırlama Kitapçığı yayınlanmış alan çalışanlarının ihtiyaç duyabilecekleri bilgiler sunulmuştur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017a). İlgili kitapçıkta kişisel, eğitsel ve mesleki rehberlik çalışmaları kod sistemleri ile belirtilmiştir. Her bölge ve okul kendi ihtiyaçları doğrultusundaki faaliyeti bu şablondan seçerek kendi rehberlik programını hazırlamak, uygulamak ve hedef davranışları kazanımlar olarak ifade etmek durumundadır (Bkz: Ek2 ve Ek3.) (Milli Eğitim Bakanlığı, 2017b).

Bakanlığın 2017 yılı itibari ile başlattığı yeni uygulama çalışmaların daha etkin ve verimli yürütülmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Bu uygulamalardan olumlu sonuçların elde edilebilmesi için okul yöneticilerinin liderliğinde, rehberlik servisleri ve sınıf rehber öğretmenleri ile koordineli şekilde çalışmaların sürdürülmesi gerekmektedir (Akbaş, 2001).

Amerikan Okul Danışmanları Birliği, rehberlik servislerinde görev yapan danışmanlara kendi okullarındaki çalışmalara destek olabilmek için Amerikan Okul Danışmanları Zihniyet ve Davranışları: Program Planlama Aracı (ASCA MINDSETS&BEHAVIOURS: PROGRAM PLANNING TOOL) yayınlamıştır. Söz konusu çalışma tüm öğretim kademelerinde yapılacak çalışmalara yol gösterici niteliktedir. Çalışmada öğrenme stratejileri bölümü eğitsel rehberliğin, öğrencinin kazanması gereken hedef davranışları ifade etmektedir. Çalışma, zihniyet, öğrenme stratejileri, kendini yönetme becerileri ve sosyal yeterlilikler olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Her bölümün kendi içinde hedef davranışları yer almaktadır. Örneğin, öğrenme stratejileri bölümünde, kritik düşünme ve karar verme becerilerinin açıklanması, zaman yönetimi, organizasyon ve çalışma becerileri, kısa ve uzun vadeli akademik, kariyer ve sosyal duygusal amaçların tanımlanması gibi alt başlıklar yer almaktadır (ASCA, 2003). Bu çalışma, Milli Eğitim Bakanlığının yeni uygulaması ile benzerlik göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü vasıtasıyla okullardaki rehberlik hizmetleri kapsamındaki eğitsel rehberlik çalışmaların her ülkenin kendi eğitim felsefesi ve toplumsal ihtiyaçları

doğrultusunda rehberlik hizmetlerinin kişisel, eğitsel ve mesleki temel ilke ve amaçları doğrultusunda şekillendirilmektedir. Bir örnekle açıklamak gerekirse, Amerika Birleşik Devletleri, eğitsel rehberlik kapsamında teknoloji okuryazarlığına ilişkin çalışmalar yürütmektedir (ASCA, 2003; Clark ve Breman, 2009).

Sonuç olarak, bir öğrenci, öğrenim hayatının hemen hemen her aşamasında rehberlik çalışmalarına ihtiyaç duymaktadır. Bununla birlikte yapılan çalışmalar okullardaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin öğrenciler tarafından orta düzeyde yeterli ya da yetersiz algılandığını göstermiştir (Hatunoğlu ve Hatunoğlu, 2006; Yüksel-Şahin, 2008). Ayrıca, okul rehberlik servislerinden akademik başarı, sosyal yeterlilik, alan ve meslek seçimi, akran desteği gibi çalışmalarla önleyici ve destekleyici müdahalelerin yapıldığı öğrencilerin, bu desteğin ve müdahalenin yapılmadığı öğrencilere göre gerek okul başarıları gerekse meslek seçimleri ile ilgili kararlarının daha etkili olduğu ifade edilmektedir (Whiston ve Sexton, 1998). Okul rehberlik servislerinin, bireylerin öğrencilik yaşantılarında önemli katkıları ve bunların somut göstergelerinin algılanabildiği eğitsel rehberlik çalışmalarının daha fazla önemsenmesi gerekmektedir. Eğitsel rehberlik, önleyici rehberlik çalışmaları açısından da dikkate değer niteliğe sahiptir. Özellikle çalışmaların grup rehberliği şeklinde uygulanabilmesi okuldaki tüm öğrencilere destek verilebilmesini sağlamaktadır (Korkut, 2003). Ayrıca üniversite öğrencileri ile ilgili araştırma sonuçları, üniversite düzeyinde bile ders çalışma becerileri, sınav kaygısını yönetememe, motivasyon eksikliği, etkili zaman yönetebilmeyi başaramama gibi problemlerin olduğunu göstermektedir (Bay, Tuğluk ve Gençdoğan, 2005; Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008; Tümkaya ve Bal, 2006). İlgili araştırmalar daha önceki yıllarda bu sorunlara yönelik çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulayarak bir anlamda eğitsel rehberliğin önemine değinmektedirler.

Bu bağlamda kapsamlı ve gelişimsel rehberlik anlayışı içerisinde eğitsel rehberlik çalışmalarının etkin ve verimli hale getirilmesi, bu çalışmaların sorumluluğunun işbirliği içerisinde okul yönetimi, öğretmenler ve veliler ile birlikte yürütülmesi gerektiği ifade edilebilir (Wittmer, Clark ve Sorenson, 2007). Özellikle öğretmen ve velilere yönelik bilgilendirme, danışmanlık çalışmalarını içeren müşavirlik hizmetleri ile eğitsel rehberlik çalışmalarına yönelik farkındalığın kazandırılarak, işbirliğinin artırılması, öğrencinin eğitsel rehberlik çalışmalarından daha fazla yararlanabilmesini sağlayabilecektir. Bu çalışmaların, kişisel ve mesleki rehberlikten ayrı tutulamayacağı, tüm rehberlik çalışmalarının bütünleyici, kapsamlı rehberlik anlayışı ile uygulanması için alan uzmanlarının da görüş ve düşünceleri ile uygulamaların etkinliğinin artırılması sağlanabilir.

EXTENDED ABSTRACT

The Importance of Educational Guidance Activities

Meral Sert Ağır¹

ABSTRACT

Guidance activities for education have the same prescription as personal and vocational guidance activities. In the context of comprehensive and developmental guidance, “educational guidance” studies that support school education and training for individual development of academic Acompetence are needed. These studies must be coordinated appropriately. In this context, this study highlights the importance of educational guidance activities, which have a separate prescription in terms of being able to feel concrete perceptible outputs of school guidance services.

Keywords

Guidance • Educational guidance • Academic achievement • School type selection

Corresponding Author

¹ Meral Ağır (PhD)
Marmara University, Atatürk faculty of
Education, İstanbul Turkey.
Email: meralagir@marmara.edu.tr

Education equality in democratic societies requires that all children have access to equally qualified learning and rich educational programs, thus ensuring the healthy development of all individuals in society. Guidance and psychological counseling activities are carried out together with education and training activities so that this goal can be realized.

Guidance activities are at the center of education-training activities as an integral part of education. Guidance programs promote academic, educational, personal, social and career development. Guidance programs foster positive attitudes toward interpersonal relationships, learning, and study, and therefore improve social cohesion, academic achievement and career choice.

The data from educational psychology emphasizes the importance of the school environment and the teacher-student relationship in terms of developing social emotional competencies, as well as student academic competence. In this article, many authors support the role and functions of school counselors as “educational leadership.”

The American School Counselor Association emphasizes the need for comprehensive understanding of educational achievement, social-behavioral arrangements, and career development within the rapidly changing and developing environment in the area of information and technological progress from the first half of the 21st century. The organization states that academic achievement and success are important for all students, and that this process can be achieved through collaborative activities with classroom teachers.

This study was undertaken to draw attention to the importance of educational guidance activities in the context of comprehensive guidance for students at each level of education.

Educational Guidance

Educational guidance requires a human being’s basic competence in the age of general purpose knowledge: “learning to learn.”

Educational guidance activities include practices and support to facilitate learning and use of learner competencies to increase their knowledge and therefore their success. These activities are practiced by the teacher and parent business association under the guidance service so that students in education and training environments can reach their expected targets by acquiring the capacity to learn effectively at maximum level.

Educational guidance covers a wide range of activities, from the learner’s ability to choose and decide, to influencing learning using motivational control factors, as well as time management, how to prepare a course, and how to maximize exam performance.

Educational guidance activities foster positive attitudes toward school learning and work and therefore improve academic achievement. Thus, to enhance the quality of educational guidance, it is necessary to improve student learning habits and study attitudes.

Guidance services provide educational support and support student happiness in their educational lives and hopes for the future through efforts to improve academic achievement and success.

Results

Students need guidance activities at almost every stage of their learning lives. Educational guidance activities are crucial to increasing students' awareness of "the meaning of education" and "the change and development that education can bring about in their lives."

Educational guidance is also remarkably important in terms of preventive guidance activities. In particular, the ability to implement activities in the form of group guidance ensures that all students in the school can be supported. Careful consideration should be given to school guidance services, their significant contribution to individual student experiences, and their educational guidance activities which represent concrete perceptions. The scope of educational guidance activities includes: (i) Helping pupils to select and orient to appropriate schools, classes, or sections, (ii) Helping students quickly achieve a healthy process of reading comprehension at all class levels, (iii) Helping students solve classroom and departmental educational problems, (iv) Helping students to use individual differences, competencies, and potential at the maximum level, (v) Helping students learn effective methods to discover and manage their own learning skills, (vi) Helping to improve reading habits.

At each level of education and training, studies are being carried out conjunction with the scope of educational guidance and competencies aimed at providing students with high quality learning. These studies have to be done while accounting for the development characteristics and needs of individual students at all levels of education. In other words, at every level of education, from pre-school education to higher education, there is a need for individuals to work with educational guidance to manage their own learning. These studies are conducted in cooperation with teachers, taking into account the positive effect of teachers on students' academic motivation, not only for student development, but also for teacher effectiveness in the classroom and the influence of the classroom management.

In this context, we can state that in order to create effective and efficient educational guidance activities within the framework of comprehensive and developmental guidance,

these studies should be carried out in cooperation with school administration, teachers and parents. Providing awareness of teacher guidance and guidance services, and especially providing information to teachers and parents, including counseling activities, enhances cooperation, enabling students to make the best use of educational guidance activities.

Educational guidance activities should be addressed in the context of personal and professional guidance activities and comprehensive guidance. The effectiveness of educational guidance activities can be enhanced by studying the opinions and thoughts of field experts.

Kaynakça/References

- Akbaş, S. (2001). *İlköğretim ve ortaöğretim okullarındaki rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana).
- Akman, Y. (2016). İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin rehberlik gereksinimleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(3).
- Aksaray, S. (2003). *Ergenlerde benlik saygısı geliştirmede beceri eğitimi ve aktivite merkezli programların etkisi* (Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana).
- Amatea, E., & Clark, M. (2005). Changing schools, changing counselors: A qualitative study of school administrators' conceptions of the school counselor role. *Professional School Counseling*, 9(1), 16-27. <https://doi.org/10.5330/prsc.9.1.w6357vn62n5328vp>
- American Psychological Association & Lichtenberg, J. W. (1999). Archival description of counseling psychology. *The Counseling Psychologist*, 27(4), 589-592.
- American School Counselor Association. (2012). *ASCA national model: A framework for school counseling programs*. American School Counselor Association.
- Bay, E., Tuğluk, M. N. ve Gençdoğan, B. (2005). Üniversite öğrencilerinin ders çalışma becerilerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(14).
- Clark, M. A., & Breman, J. C. (2009). School counselor inclusion: A collaborative model to provide academic and social-emotional support in the classroom setting. *Journal of Counseling & Development*, 87(1), 6-11. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2009.tb00543.x>
- Çeliköz, N. ve Erişen, Y. (2004). *Ortaöğretim öğrencilerinin sınav başarısı için etkili sınav teknikleri uygulayabilme becerilerinin değerlendirilmesi*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sunulan bildiri, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Demir, İ. (2017). Önleyici rehberlik hizmetleri. E. İşmen Gazioğlu & Ş. Mertol Ilgar (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (s. 234-248). Ankara: Pegem Akademi.
- Doğan, S. (2016). Okul rehberliği ve danışmanlığı alanında çağdaş bir yaklaşım: kapsamlı rehberlik program modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(13).
- Durrant, M. (1995). *Creative strategies for school problems: Solutions for psychologists and teachers*. New York: Norton.
- Ergin, T. (2017). Eğitsel rehberlik: Bilişsel işlevlerden akademik becerilere. E. İşmen Gazioğlu & Ş. Mertol Ilgar (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (6. basım, s. 70-96). Ankara: Pegem Akademi.

- Erkan, Z. (2005). Eğitsel rehberlik. E. Uzman (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 79-96). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Eryılmaz, A. (2013). Pozitif psikolojinin psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında gelişimsel ve önleyici hizmetler bağlamında kullanılması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 1(1), 1-22.
- Gysbers, N. C. (2001). School guidance and counseling in the 21st century: Remember the past into the future. *Professional School Counseling*, 5(2), 96-106.
- Hall, C., Hall, E., & Hornby, G. (Eds.). (2004). *Counselling pupils in schools: Skills and strategies for teachers*. Routledge.
- Hamarta, E. (2010). Eğitsel rehberlik. M. E. Deniz (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 157-180). Ankara: Maya Akademi Yayın Dağıtım Eğitim Danışmanlık.
- Hatunoğlu, Y. ve Hatunoğlu, Y. (2006). Okullarda verilen rehberlik hizmetlerinin problem alanları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 333-338.
- House, R. M., & Hayes, R. L. (2002). School counselors: Becoming key players in school reform. *Professional School Counseling*, 5, 249-256.
- Iskrev, D. (2017). Key characteristics of successful educational counseling of school's class. *ФІЛКО / FILKO*, 1, 291-295.
- İlhan, M., Çetin, B., Öner-Sünkür, M. ve Yılmaz, F. (2013). Ders çalışma becerileri ile akademik risk alma arasındaki ilişkinin kanonik korelasyon ile incelenmesi. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 123-146.
- Kaya, A. ve Saçkes, M. (2016). Benlik saygısı geliştirme programının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 49-56.
- Kaya, A., Macit, Z. B. ve Siyez, D. M. (2012). Bir ilköğretim okulu psikolojik danışma ve rehberlik servisine yapılan başvuruların incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(4).
- Kesici, Ş. (2007). Şube rehber öğretmenlerinin görüşlerine göre 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin rehberlik ve danışma ihtiyaçları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 365-383.
- Korkut, F. (2003). Rehberlikte önleme hizmetleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 441-452.
- Koruklu, N. Ö. (2010). Eğitsel rehberlik. M. Güven (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 87-130). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lapan, R. T., Gysbers, N. C., & Petroski, G. F. (2003). Helping seventh graders be safe and successful: A statewide study of the impact of comprehensive guidance and counseling programs. *Professional School Counseling*, 6(3), 186-197.
- Lunenburg, F. C. (2010). School guidance and counseling services. *Journal of Guidance and Counselling*, 1(10), 1-9.
- MacGuiness, J., Best, R., & Lang, P. (1998). *Counselling in schools: New perspectives*. London: Cassell.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017a). *Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri plan hazırlama kitapçığı*. http://orgm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=924 adresinden 1.09.2017 tarihinde edinilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2017b). *Sınıf rehberlik programları yeterlilik alanları ve kazanımları*. http://orgm.meb.gov.tr/meb_ajs_dosyalar/2017_09/08161225_EK_5_KazanYm_Tablosu.xlsx adresinden 1.09.2017 tarihinde edinilmiştir.

- Odabaş, H., Odabaş, Y. ve Polat, C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 431-465.
- Özabacı, N. (2017). Rehberlikte hizmet türleri. E. İşmen Gazioğlu & Ş. Mertol Ilgar (Ed.), *Öğretmen ve öğretmen adayları için rehberlik içinde* (6. basım, s. 42-67). Ankara: Pegem Akademi.
- Poyraz, C. (2006). Türkiye'deki rehberlik hizmetlerinin tarihsel gelişimi. *Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 187-209
- Terzi, Ş., Tekinalp, B. E. ve Leuwerke, W. (2011). Psikolojik danışmanların okul psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri modeline dayalı olarak geliştirilen kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik programını değerlendirmeleri. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(1), 51-60.
- Tümkaya, S. ve Bal, L. (2006). Çukurova üniversitesi öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2).
- Uşaklı, H. (2016). Liselerde rehberlik ve psikolojik danışmanlık. H. Uşaklı (Ed.), *Hayat boyu kapsamlı rehberlik ve psikolojik danışma içinde* (s. 343-356). Ankara: Pegem Akademi.
- Whiston, S. C., & Sexton, T. L. (1998). A review of school counseling outcome research: Implications for practice. *Journal of Counseling & Development*, 76(4), 412-426. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1998.tb02700.x>
- Wittmer, J., Clark, M. A., & Sorenson, D. L. (2007). *Managing your school counseling program: K-12 developmental strategies*. Educational Media Corporation.
- Yeşilyaprak, B. (2001). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım* (20. basım). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yeşilyaprak, B., Güngör, A. ve Kurç, G. (1998). *Eğitsel ve mesleki rehberlik*. Ankara: Varan Matbaacılık,
- Yüksel-Şahin, F. (2008). Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-26.

Ek 1

2015-2016 Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetleri Okul Çerçeve Program Örneği

2015-2016 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI ORTAOKULLAR İÇİN PSIKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK HİZMETLERİ OKUL ÇERÇEVE PROGRAMI						
HAFTA	SINIF VE KAZANIM	OKUL	BİREYSEL PLANLAMA	MÜDAHALE HİZMETLERİ	Program Geliştirme, Araştırma, Müşavirlik ve Profesyonel Gelişim	DİĞER
K A S I M 2015						
1.HAFTA (2-6 Kasım)	SOSYAL ETKİNLİK	Tüm okul personeline yönelik "Çocuk İhmal ve İstismar" semineri	Çocuk ihmal ve istismarı konusunda müşavirlik çalışmaları baz alınarak yapılacak bireysel görüşmelerin planlanması	Herhangi bir konuda ihtiyaç duyan, sorun yaşayan veya yaşaması muhtemel öğrencilere yönelik her türlü bireysel ya da grupta danışma	Öğretmenlere ve Velilere müşavirlik yapılması	
2.HAFTA (8-13 Kasım)	5	26	Öğrenci başarısızlık nedenleri ve öğrenci problemleri üzerine öğrenci ve ailelere yönelik bireysel ve grup danışmaları	Özel durumu olan öğrencileri gerekli kurum ve kuruluşlara yönlendirme	Öğretmenlere ve Velilere müşavirlik yapılması	10 Kasım Atatürk'ü anma günü
	6	31				
	7	**118				
	8	43				
ETKİNLİKLER						
3.HAFTA (16-20 Kasım)	SOSYAL ETKİNLİK	Öğrenci Velilerine Yönelik "Çocuk İhmal ve İstismar" seminer çalışması	Eğitsel –mesleki amaçlı bireysel ve grup görüşmeleri yapılması	Herhangi bir konuda ihtiyaç duyan, sorun yaşayan veya yaşaması muhtemel öğrencilere yönelik her türlü bireysel ya da grupta danışma	"Çocuk İhmal ve İstismar" temalı rehberlik bülteni hazırlanması ve dağıtımının yapılması	
4.HAFTA (23-27 Kasım)	5	27	Devamsızlık sorunu belirlenen öğrencilerle bireysel görüşme yapılması gerekli görülen durumlarda bireysel rehberlik çalışmalarının planlanması	Tespit edilen öğrenciler ve yapılan çalışma raporu ile ilgili öğretmenlere ve okul idaresine müşavirlik yapılması	Devamsızlık sorunları ve nedenlerine ilişkin rehberlik çalışmalarının planlanması	24 Kasım Öğretmenler Günü Okul Rehberlik Panolarının Güncellenmesi
	6	32				
	7	**119				
	8	**44				
ETKİNLİKLER						
BAKANLIĞIN 07/09/2012 TARİHLİ 121/3617 SAYILI YAZISI GEREĞİ REHBERLİK HİZMETLERİ VE UYGULAMALARI DERS SAATİNE BAĞLI KALMAKSIZIN YÜRÜTÜLECEKTİR.						

Ek 2

Kazanımlar Listesinden Örnek Sayfa

EĞİTSEL BAŞARI		EĞİTSEL VE MESLEKİ GELİŞİM	
		177	Yapmaktan hoşlandıklarını ve hoşlanmadıklarını ifade eder.
17	Okul araç-gereçlerini korur.	179	Çeşitli mesleklerde çalışanların yaptıkları işlerden örnekler verir.
18	Ders çalışma ile başarı arasındaki ilişkiyi açıklar.	178	Mesleklerin birbirine benzer ve birbirinden farklı özelliklerini olduğunu açıklar.
19	Zamanı etkili biçimde kullanmanın önemini açıklar.		
20	Serbest zamanını ilgileri doğrultusunda değerlendirir.		
22	Zamanı etkili biçimde kullanır.	180	Yerel çevresinde bulunan işlerden örnekler verir.
21	Sınavlarda başarısı etkileyen etmenleri ifade eder.		
23	Kendi öğrenme stiline fark eder.		
24	İhtiyaç duyduğu bilgileri çeşitli kaynaklardan toplar.		
25	Grupa çalışmanın avantajlarını açıklar.		
(ÖSTEO)		(ÖSTMO)	
29	Eğitsel başarı ile ilişkili etmenleri açıklar.	181	Çalışmanın insanlar ve toplum için önemini açıklar.
26	Etkili bir grup üyesinin ve liderinin özelliklerini açıklar.		
27	Kendi öğrenme stiline uygun çalışma yöntemlerini kullanır.		
28	Bir üst sınıfın nasıl olacağına ilişkin hayallerini ve beklentilerini açıklar.		
30	Amaç belirlemenin önemini açıklar.		
31	Amaç belirlemedeki ölçütleri açıklar.	182	Okuldaki derslerin mesleklerle olan ilişkisini açıklar.

Ek 3

Kazanım Tablosu

ABC İLKOKULU 2017-2018 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI 4/A SINIFI REHBERLİK HİZMETLERİ PLANI						
YAPILACAK ÇALIŞMALAR	EYLÜL	TARİH	EKİM	TARİH	KASIM	TARİH
	(DİT) PDR Hizmetleri Yürütme Komisyon Toplantısı	4.09.2017	(DPS)Sınıf rehberlik hizmetleri planının hazırlanması (ÖÖVEg7) Sosyal kulüpler hakkında bilgi verme	09-13.2017	(DÖVEg8) Verimli ders çalışma konusunda bilgi verme*	10.11.2017
	ARALIK	TARİH	OCAK	TARİH	ŞUBAT	TARİH
	MART	TARİH	NİSAN	TARİH	MAYIS	TARİH
HAZİRAN	TARİH	ÖĞRETMENİN ADI SOYADI İMZA		OKUL MÜDÜRÜ İMZA		